

Βασικές αρχές Ελεύθερου Σχεδίου

Με το Ελεύθερο Σχέδιο αποδίδουμε “τον κόσμο” γύρω μας όχι μόνο όπως μας παρουσιάζεται, αλλά και όπως τον νιώθουμε. Προσπαθούμε μέσα από τη λειτουργία του να ενώσουμε την αίσθηση με την αντίληψη. Η πρώτη είναι προσωπική, υποσυνείδητη και αποτελεί την κινητήρια δύναμη για κάθε δημιουργία. Η δεύτερη είναι συνειδητή και αποτελεί τον οδηγό για ένα επιτυχές αποτέλεσμα. Μάλιστα ο Ροντέν* στη διαθήκη του λέει χαρακτηριστικά: *“Η τέχνη δεν είναι άλλο από αίσθημα. Όμως, χωρίς την επιστήμη των όγκων, των αναλογιών, των χρωμάτων, χωρίς τη δεξιότητα του χεριού το πιο έντονο αίσθημα παραλύει”*. Η φιλοσοφημένη αυτή γνώμη του μεγάλου γλύπτη επιβεβαιώνει τη συνύπαρξη αυτών των δύο στοιχείων. Η καταγραφή και η κωδικοποίηση των κανόνων που διέπουν το Ελεύθερο Σχέδιο βοηθά στην επιστημονική θεώρησή του ως γνωστικού πλέον αντικειμένου.

Η ακαδημαϊκή αυτή αντιμετώπιση του Ελεύθερου Σχεδίου δεν του αφαιρεί τον προσωπικό χειρισμό της τεχνικής ούτε προσφέρει έτοιμες λύσεις. Κάθε μορφή έχει τη χαρακτηριστική εικόνα της. Κάθε συνδυασμός μορφών παρουσιάζει τη δική του ιεραρχία αξιών και κάθε αποτύπωση εκφράζει τη δική της καταγραφή και ποιότητα.

Αναλύοντας προσεκτικά και μεθοδικά τη διαδικασία της σχεδιαστικής αναπαράστασης θα προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε το κάθε θέμα δομικά, συνολικά και συγκριτικά. Να κατανοήσουμε την εσωτερική αλήθεια του, να το δούμε στο σύνολό του και να το αντιμετωπίσουμε συγκριτικά. Πρόκειται για μία ζωντανή επαφή, στην οποία είναι απαραίτητη η προσωπική πνευματική συμμετοχή και έρευνα. Για ένα διαρκές ατομικό ψάξιμο με τη βοήθεια βασικών γνώσεων.

* Αύγουστος Ροντέν (1840-1917): Γάλλος γλύπτης της σχολής των ιμπρεσιονιστών

Η γνώση των βασικών αρχών δεν περιορίζει, αλλά εμπλουτίζει και βοηθάει την ελεύθερη και προσωπική έκφραση κάθε σχεδιαστή.

Παρατηρώντας τα βασικά ανατομικά στοιχεία της φυσικής σύνθεσης και τις μεταξύ τους σχέσεις πολύ προσεκτικά (σαν να πρόκειται για ένα ολόκληρο σώμα, και διατηρώντας αυτές τις σχέσεις σε όλα τα στάδια σχεδίασης), θα φτάσουμε σε ένα αποτέλεσμα δυνατό και αρκετά πιστό στη γενική αρχική εντύπωση. Η δομή του θέματος, το πλάσιμο των όγκων, ο έντονος διάλογος των τόνων και η αίσθηση του χώρου είναι σημαντικότερες από την απόδοση των λεπτομερειών.

Εικόνα 1. - Φο. Γκόγια
"Η δούκισσα της Αλμπα και η μικρή Αραλίνα".

Μετρήσεις - Συγκρίσεις - Αναλογίες

Η ακριβής μεταφορά των μεγεθών του φυσικού θέματος στη σχεδιαστική επιφάνεια αποτελεί μία σημαντική και χρονοβόρα διαδικασία. Η γνώση και η προσεκτική χρήση των μεθόδων μέτρησης βοηθάει στην αποφυγή οποιασδήποτε παραμόρφωσης του θέματος. Η διαρκής σύγκριση των στοιχείων της σύνθεσης, των όγκων, του χώρου και των αποστάσεων καθιστά αποτελεσματική την απόδοση της εσωτερικής συνοχής του θέματος.

Οι αναλογίες μάς βοηθούν να διαβάζουμε την αρχιτεκτονική κατασκευή της σύνθεσης και να τη μεταφέρουμε στη σχεδιαστική επιφάνεια σε οποιαδήποτε κλίμακα. Είναι γνωστό ότι το μάτι δυσκολεύεται να διαβάσει και να ορίσει τις μεγάλες επιφάνειες, ενώ τις ελέγχει καλύτερα, όταν αυτές τεμαχίζονται και μικραίνουν σταδιακά.

Έτσι, χρησιμοποιούμε ένα σύστημα διαδοχικού κατακερματισμού των μεγεθών, ώστε να μπορούμε να περιγράψουμε ακριβέστερα τα σχήματα και να τα μεταφέρουμε ασφαλέστερα στη σχεδιαστική μας επιφάνεια.

Αυτό το σύστημα δεν υποχρεώνει κανέναν σε πάγια και διαρκή χρησιμοποίησή του. Λειτουργεί καθαρά ως οδηγός στην εξάσκηση και στην εμπειρία. Βοηθάει να εξασκήσουμε τη ματιά μας στο να μοιράζουμε τα μεγέθη αναλογικά μέσα από τη σύγκριση.

Τονική διαβάθμιση. Φως - Σκιά

Παράλληλα με την προσεκτική παρατήρηση της δομής του θέματος, την τοποθέτησή του στο χαρτί, καθώς και την αναλογική, σχηματική μεταφορά του, δουλεύουμε και το πλάσιμο των όγκων με τη μελέτη του φωτός και της σκιάς.

Με τη μέτρηση και με το περίγραμμα των μορφών επιτυγχάνουμε τη σωστή απόδοση των σχημάτων τους. Σ' αυτή τη φάση η σχεδίαση της σύνθεσης παραμένει επίπεδη. Για να αποδώσουμε το ανάγλυφο και τον όγκο των μορφών, το χώρο που τις περιβάλλει και τη σχέση των επιπέδων, πρέπει να χρησιμοποιήσουμε την τονική κλίμακα του φωτός και της σκιάς. (Εικόνα 2)

Η προσεκτική απόδοση του φωτός και της σκιάς, η διαδοχική κατανομή των τόνων και η σταθερή σχέση της τονικής διαφοράς προσδιορίζει τον όγκο των μορφών και τα μεταξύ τους επίπεδα και αποδίδει πραγματικά την αίσθηση του χώρου. Μπορούμε τότε να θεωρήσουμε ότι καταλήξαμε σε ένα αισθητικό αποτέλεσμα ικανοποιητικά πιστό στην αρχική γενική εντύπωση.

Εικόνα 2.
Βαν Ντάνκ "Ιππίας".

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να αναρτηθούν αντιπροσωπευτικά σχέδια στα ταμπλό της αίθουσας ή να γίνει προβολή διαφανειών με πραγματικές συνθέσεις και με τις σχεδιαστικές απεικονίσεις τους. Να γίνει συσχετισμός και να επισημανθούν οι βασικές αρχές του σχεδίου.
2. Να αποδοθεί σχεδιαστικά, με μολύβι, από τους μαθητές μία απλή πραγματική σύνθεση, η οποία μπορεί να αποτελείται από απλά γεωμετρικά στερεά.